

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad

dossiernummer 6513

onderwerp Winterplan

van het college van burgemeester en wethouders

datum 27 september 2022

memo

Inleiding

In augustus 2022 is de inflatie ten opzichte van een jaar eerder tot een ongekende hoogte van 12% gestegen. Een groeiend aantal Gouwenaars dreigt in de financiële problemen te komen door de stijging van de energierekening en de inflatie. Dit treft niet alleen de laagste inkomens. Steeds meer inwoners met een middeninkomen kunnen hun vaste lasten nog nauwelijks betalen. Ook maatschappelijke organisaties en instellingen, zoals welzijnsorganisaties, sportverenigingen, buurthuizen, scholen en culturele instellingen, worden hard geraakt. Het college ontvangt ook signalen van ondernemers die door de stijgende gasprijzen in de knel komen. Daarbij geldt dat velen nog aan het herstellen zijn van de coronacrisis en weinig vet op de botten hebben om dit financieel op te vangen. De gemeenteraad heeft deze zorgen in diverse schriftelijke vragen en moties ook geuit. Het college deelt deze zorgen en voelt de urgentie om nu te handelen.

Winterplan

Het Rijk heeft op Prinsjesdag een stevig maatregelenpakket aangekondigd om de koopkracht- en energiecrisis voor met name lage inkomens te dempen (zie bijlage 1). Het is onduidelijk of dit maatregelenpakket tijdig én voldoende zal zijn. Maatschappelijke instellingen en organisaties vallen daarbij op dit moment nog buiten de boot. Een meerderheid in de Tweede Kamer heeft de regering per motie opgeroepen om hier alsnog naar te kijken. Of en hoe er steun komt, is nu nog onzeker. Ook ondernemers vallen nu nog buiten de Rijksmaatregelen, maar ook dit wordt door het Rijk momenteel bezien. Met de lessen van de coronacrisis in het achterhoofd komt de gemeente daarom met een aanvullend winterplan: (nood)maatregelen die wij als gemeente nú kunnen nemen om te zorgen dat kwetsbare Gouwenaars en maatschappelijke organisaties en instellingen deze winter niet in de kou komen te staan. Daarnaast kijkt het college naar maatregelen die op de iets langere tijdshorizon ondersteunend kunnen zijn voor inwoners en maatschappelijke organisaties vanuit het perspectief van de energiecrisis. In Gouda staat niemand in de kou. Inwoners niet en organisaties niet.

Voor het winterplan wordt in 2022 2 miljoen euro vrijgemaakt. Deze steun loopt door tot in ieder geval 2023, maar mogelijk ook tot in 2024. Voor 2023 en 2024 wordt vooralsnog 2 miljoen respectievelijk 1,5 miljoen gereserveerd. Als gemeente zijn we ons bewust dat we hiermee niet alles kunnen oplossen. Het college sluit niet uit dat verdere maatregelen op een later moment noodzakelijk zijn. Dit is mede afhankelijk van de maatregelen vanuit het Rijk. En concrete inzet vanuit het Rijk kan er bovendien in resulteren dat de lokale inzet kan worden gedeclareerd in een later stadium. Het college wil hier evenwel niet op wachten.

Het college wil op korte termijn graag in gesprek met de gemeenteraad, om recht te doen aan haar budgetrecht.

Ondersteuning voor kwetsbare Gouwenaars

In aanvulling op het maatregelenpakket van het Rijk neemt de gemeente nú de volgende maatregelen en acties:

1. Extra inspanning op communicatie over de bestaande regelingen en loketten

De gemeente Gouda doet al veel voor kwetsbare inwoners en heeft een breed armoedebeleid. Nog niet iedereen die recht op ondersteuning heeft, maakt daar gebruik van. We willen onze bestaande regelingen en loketten bekend, toegankelijk en laagdrempelig maken voor alle kwetsbare Gouwenars. We willen schaamte wegnemen en verdere problemen voorkomen. Daarom zetten we extra in op communicatie in het najaar. We werken daarbij nauw samen met onze partners in de stad, zoals het sociaal team, zodat zoveel mogelijk kwetsbare Gouwenars worden bereikt die steun nodig hebben. De kernboodschap is: meld je, wij staan voor je klaar.

2. Verhogen jeugdtegoed

Voor kinderen die opgroeien in gezinnen met een laag inkomen wordt het jeugdtegoed dit najaar eenmalig verhoogd. In Gouda hebben nu circa 1300 kinderen een jeugdtegoed van 150 euro. Het jeugdtegoed kan besteed worden aan kinderkleding, kinderschoenen, sport- en schoolspullen. Uit berekeningen van het Nibud blijkt dat de huidige prijsstijgingen worden kinderen relatief harder raken. De financiële tekorten in het huishoudboekje worden daarbij groter als er sprake is van oudere kinderen in een gezin. Oudere kinderen zijn duurder. Het college verhoogt het jeugdtegoed voor kinderen van 4 tot 12 jaar naar 250 euro en voor kinderen van 12 tot en met 17 jaar naar 500 euro. Hiermee wordt aangesloten bij de bedragen die in de gemeente Rotterdam worden toegekend. Dit leidt tot een eenmalige extra uitgave van circa 300.000 euro. Dit extra jeugdtegoed kan besteed worden tot 1 maart 2023. Per maart 2023 krijgen inwoners met een kindpakket dan weer het reguliere bedrag van 150 euro, tenzij daarover in 2023 een andere beslissing wordt genomen.

3. Verhogen van de inkomensgrens voor minimavoorzieningen van 120% naar 130%

In het Bestuursakkoord *Geef Gouda door* is afgesproken om de inkomensgrens voor minimaregelingen, met uitzondering van de individuele inkomens toeslag, naar 130% te verhogen. Het college gaat dit per ommegaande uitvoeren, waarbij het streven is dat dit met ingang van 2023 reeds de norm is. Hiertoe wordt een raadsvoorstel voorbereid. Vooruitlopend daarop is de besluitvorming over de verhoging van de inkomensgrens van de collectieve zorgverzekering naar 130% naar voren gehaald. Daarmee kunnen inwoners met een inkomen tot 130% al met ingang van het nieuwe verzekeringsjaar 2023 gebruik maken van de uitgebreide dekking van de collectieve zorgverzekering, waarbij ook het eigen risico kan worden meeverzekerd. De gemeente betaalt mee aan de kosten van de aanvullende verzekeringen. De kosten voor deze maatregelen zijn reeds begroot in het Bestuursakkoord en maken dus onderdeel uit van de in voorbereiding zijnde programmabegroting 2023 en verder. Verder geldt dat de gemeente de energietoeslag nu al en in 2023 uitkeert voor huishoudens tot 130% van het minimum.

4. Gouwenars in schuldsanering

Kwetsbare Gouwenars die in de schuldsanering zitten, kunnen extra in de knel komen. Door de stijgende kosten voor levensonderhoud hebben zij nog minder vrij te besteden. De gemeente onderzoekt hoe Gouwenars in de schuldsanering het beste geholpen kunnen worden. Dit vergt nog uitwerking, maar gedacht kan worden aan een aanpassing van het vrij te laten bedrag (VTLB), het omzetten naar saneringskrediet of het instellen van een aflospauze.

5. Klusteam - Hulp in huis bij energie besparen

Energie die je niet verbruikt, hoef je ook niet te betalen. De meest effectieve energiebesparende maatregel is het goed isoleren van huizen en gebouwen, de zogenaamde schilisolatie (gevel, dak, vloer en glas). In het Bestuursakkoord *Geef Gouda Door* wordt hier met het Goudse isolatieprogramma maximaal op ingezet. Door de grote tekorten aan aannemers, technisch geschoold personeel en materiaal is het op korte termijn niet haalbaar om nog extra te intensiveren. Wat wel nu kan is inwoners actief aansporen tot het nemen van kleine energiebesparende maatregelen en gedragaanpassing (verwarming lager, korter douchen, etc.). Eind oktober start een huis-aan-huis aanpak voor huurders en particuliere eigenaren met (risico op) energiearmoede. Een nieuw te vormen "klusteam" voert kleine energiebesparende maatregelen direct en gratis uit. Het gaat hier om maatregelen zoals het aanbrengen van radiatorfolie, een brievenbusborstel of een waterbesparende douchekop. Op 19 november wordt daarnaast een Duurzame Markt georganiseerd.

Uiteraard blijft de gemeente doorgaan met de bestaande aanpak, waaronder het inzetten van het mobiel energieloket, energiecoaches en junior-energiecoaches, het geven van VvE-adviezen en het organiseren van voorlichtingsavonden samen met de Energiecoöperatie Gouda en de duurzame

huizenroute. Verder loopt de doorlopende campagne 'dit doen wij, wat doe jij'. Er wordt gecommuniceerd in meerdere talen om zoveel mogelijk mensen te bereiken.

Signalen

Naast de bovenstaande maatregelen blijven we als gemeente de vinger aan de pols houden. Daarbij zijn we alert op signalen uit de stad vanuit onze partners, waaronder het sociaal team. Waar nodig en noodzakelijk leveren we maatwerk.

Noodfonds voor maatschappelijke organisaties

Goudse maatschappelijke organisaties en instellingen zijn van groot maatschappelijk belang en meerwaarde voor onze stad. Het college wil de verschillende organisaties en instellingen op het gebied van sport, cultuur en welzijn, groot en klein, die onze steun nodig hebben op adequate wijze ondersteunen door middel van een tijdelijke schaderegeling energie.¹ Voor het noodfonds wordt in 2022 1,7 miljoen euro gereserveerd. De komende weken worden de criteria voor deze regeling verder vormgegeven, waarbij het voornemen is om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de aard en vorm van de eerdere tijdelijke Goudse steunregelingen rond Covid-19. Organisaties vragen dus zelf steun aan op basis van door hen geleden schade. Het college hecht er belang aan om de gemeenteraad te informeren over de opzet van de regeling en hierover met de gemeenteraad in gesprek te gaan. Het college wil de schaderegeling nog dit najaar openstellen.

Contouren regeling

De regeling is nadrukkelijk van tijdelijke aard, specifiek voor de gevolgen die maatschappelijke organisaties en verenigingen in Gouda nú rechtstreeks ondervinden als gevolg van de stijgende energielasten. In de regeling kunnen zowel eisen aan de aanvrager als aan de aanvraag worden gedefinieerd en zal een nadrukkelijke koppeling met lange termijn verduurzaming (gericht op maatregelen en gedrag van en door organisaties zelf) worden gezocht. De regeling is toegankelijk voor die Goudse maatschappelijke organisaties en verenigingen:

- die kunnen aantonen dat hun voortbestaan zonder deze steun in het geding komt;
- waarvan de aard en het type organisatie geen winstoogmerk heeft;
- voor wie de financiële schade rechtstreeks volgt uit de stijgende energielasten als gevolg van de huidige energiecrisis;
- die bewijslast kunnen aanleveren van de extra energielasten (tenminste een factuur van het energiebedrijf)
- die aantoonbare inspanningen hebben gepleegd of gaan plegen tot het beperken van de energielasten. Hierbij valt te denken aan (het voornemen tot) energiebesparende maatregelen (bijvoorbeeld als onderdeel van een meerjarenonderhoudsplan).

Ten aanzien van de hoogte van de aanvraag zal een plafond van toepassing zijn en bij overvraging van de regeling zal een verdeelsleutel worden toegepast. De regeling geldt ook voor huurders van gemeentelijk vastgoed, die voldoen aan bovengenoemde criteria.

Als gemeente beseffen we dat deze schaderegeling niet voor elke organisatie en instelling afdoende zal zijn. De meeste organisaties en instellingen hebben niet alleen voor het najaar van 2022, maar ook voor 2023 een vorm van zekerheid nodig in verband met langjarige verplichtingen en planning/programmering. Het college heeft daarom ook middelen in 2023 gereserveerd. Daarnaast behouden we ruimte voor maatwerk.

Langere termijn maatregelen: dilemma's en vraagstukken

Huurindexatie en reële indexatie subsidie

De stijgende energiekosten zijn niet de enige problemen waar maatschappelijke instellingen en organisaties op dit moment mee worden geconfronteerd. Naast de energiekosten spelen de normale jaarlijkse huurindexeringen die worden doorbelast aan de gemeentelijke huurders van gebouwen en gronden. Circa 90% van alle lopende contracten kent een indexering conform de CPI-consumumentenprijsindex en worden standaard jaarlijks per 1 januari geïndexeerd. Voor 2023 zal dit, als we niets doen, een huurprijsverhoging betekenen van circa 12%. In een normaal jaar ligt het indexcijfer op circa 2%. Gegeven de situatie is er alle aanleiding om te onderzoeken of tijdelijk een vorm van compensatie mogelijk is, bijvoorbeeld een lager of geen indexpercentage.

¹ Een nadere definiëring en afbakening volgt bij de uitwerking van de regeling.

Verder kijkt de gemeente ook naar mogelijkheden voor een meer reële indexatie van de subsidies in 2023 van onze subsidiepartners, zodat alle activiteiten op hetzelfde niveau kunnen doorgaan. De gemeenteraad wordt binnenkort over beide onderwerpen geïnformeerd.

Ondernemers

Het college heeft de ambtelijke organisatie gevraagd te bezien of naar analogie van de coronaregelingen in de nu voorliggende, nieuwe omstandigheden al dan niet mogelijkheden zijn om ook hier enige steun te leveren. Bijvoorbeeld door te kijken naar uitstel van betaling van lokale lasten (via BSGR), waar opportuun.

Onderwijshuisvesting

De stijging van energiekosten raakt ook de scholen. Zeker scholen die in oudere gebouwen zijn gehuisvest worden hard geraakt. Die scholen zullen genoodzaakt zijn om hun middelen in toenemende mate uit te geven aan bedrijfsvoeringkosten in plaats van onderwijs. In de gemeente Gouda zijn in totaal 27 schoolgebouwen die nog enkel glas hebben. De schoolbesturen worden gefinancierd door het Rijk via lumpsum. Hoe meer ze uitgeven aan bedrijfsvoering, hoe minder aan onderwijs. Vooralsnog is onbekend of het Rijk de hogere energiekosten gaat compenseren. Een Kamermotie roept wel op scholen te ondersteunen.

Het college heeft de wens om verder te versnellen met de verduurzaming van scholen. Dit is echter niet zo maar te realiseren. De verduurzamingsopgave is een enorme opgave op zich en vraagt om een stevige organisatie, los van de benodigde financiële middelen en benodigde capaciteit. De complexiteit van de opgave vraagt om zorgvuldigheid, specifieke expertise en kent hierdoor relatief lange doorlooptijden. Tegelijkertijd zien we bij verruiming van (ambtelijke) capaciteit en voldoende financiële middelen mogelijkheden om meer scholen eerder te kunnen verduurzamen. Daarbij moet worden opgemerkt dat:

- Er sprake is van een krappe arbeidsmarkt. Vooral op dit terrein is het lastig om expertise te organiseren;
- Beschikbaarheid van aannemers en installateurs schaars is;
- Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) een eigen volgtijdelijkheid kent, die is opgebouwd in tranches. Idealiter wordt de verduurzaming gekoppeld aan het tempo van het uitvoeringsplan IHP (vervanging op natuurlijke momenten). Anders zal snel sprake zijn van kapitaalvernietiging, bijv. bij het aanbrengen van triple glas bij een gebouw dat op middellange termijn wordt gesloopt. De verduurzamingsopgave mede afhankelijk is van de beschikbaarheid van tijdelijke huisvestingsvoorzieningen. Het onderwijs moet immers hoe dan ook doorgaan.
- In reguliere situaties (buiten het IHP begrepen) is de verantwoordelijkheid voor het toepassen van dubbel/triple glas onderdeel van de reguliere onderhoudsverantwoordelijkheden van scholen zelf.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Ook voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed geldt dezelfde wens om meer tempo te maken, maar ook hier zijn lange looptijden en is de opgave complex. Bovenal lopen we tegen de krappe arbeidsmarkt en capaciteits- en uitvoeringsgrenzen aan.

De (on)mogelijkheden en bijbehorende dilemma's van bovenstaande vraagstukken worden verder bekeken. De gemeenteraad wordt hier op een ander moment over geïnformeerd.

Het goede voorbeeld geven als gemeente

Als gemeente vinden we het van belang om in deze energiecrisis zelf het goede voorbeeld te geven. Daarom gaat in het Huis van de Stad de temperatuur 1 graad naar beneden. Ook wordt onderzocht welke verlichting uit kan worden geschakeld, bijvoorbeeld in het bedrijfsrestaurant, op gangen en rond de koffieautomaten. Verder wordt bekeken of op minder drukke dagen een aantal verdiepingen kan worden gesloten. Hier zal de nacht/weekendstand in werking treden, waardoor minder energie wordt verbruikt. Verder springt de koffieautomaat eerder op stand-by en worden medewerkers gevraagd om lampen en beeldschermen uit te schakelen als de werkplek wordt verlaten. Ook wordt gestimuleerd om de trap te nemen in plaats van de lift, wat ook nog eens bijdraagt aan de vitaliteit van de medewerkers. Daarnaast hebben we aandacht voor onze medewerkers die in de knel komen door de stijgende prijzen.

Lange termijn verduurzaming

Ook voor de komende jaren houden we er rekening mee dat de energieprijzen hoog blijven. Het bestuursakkoord *Geef Gouda door* zet stevig in op het verduurzamen van huizen en gebouwen. De huidige situatie maakt dit alleen maar urgenter. In 2023 start de uitvoering van het Gouds Isolatieprogramma (GIP). In december ligt de besluitvorming hierover voor aan de gemeenteraad. De komende periode wordt bekeken of verder versneld kan worden door in te zetten op extra capaciteit en een verhoging van gemeentelijke subsidies voor isolatie, energiebesparing en aanvullende financiële middelen voor het ontzorgen van inwoners en bedrijven. Ook wordt een fonds opgericht waar met name maatschappelijke organisaties, bedrijven en instellingen gebruik van kunnen gaan maken. Particulieren, VvE's en scholen kunnen terecht bij het nationaal Warmtefonds. De gemeente gaat inwoners helpen om de verschillende mogelijkheden maximaal te benutten.

Tot slot

We leven op dit moment in onzekere tijden. Dat vraagt een zekere mate van wendbaarheid van ons allemaal. Graag gaat het college op korte termijn in gesprek met de gemeenteraad over het winterplan en over de geschetste dilemma's en vraagstukken.

Bijlage 1: Koopkrachtmaatregelen Prinsjesdag

 Meer inkomen Stijging minimumloon Stijging van het minimumloon van 10% per 2023 Verhoging zorgtoeslag Enmalige verhoging in 2023 van maximaal € 412. Voor huishoudens met lage inkomens Verhoging huurtoeslag Structurele verhoging met € 16,94 per maand. Kindgebonden budget Verhoging van het kindgebonden budget. Verhoging basisbeurs studenten Hogere basisbeurs voor uitwonende studenten. € 165 per maand extra. De inkomstenbelasting in de eerste schijf wordt verlaagd. De arbeidskorting gaat omhoog met 500 miljoen euro.	 Lagere energierekening Energietoeslag Continuering van de energietoeslag aan huishoudens met laag inkomen Prijsplafond Maximumprijs voor gas (€ 1,50/ m3) en elektra (€0,70/ kWh) obv gemiddeld gebruik Verlaging energiebelasting Verlaging belasting op energie tot minimaal juni 2023 Benzineaccijns Accijnsverlaging op benzine en diesel blijft tot juli 2023 van kracht	 Bijzondere regelingen Noodfonds bijzondere bijstand Noodfonds voor huishoudens die hun energierekening niet kunnen betalen Schuldhelpverlening Gemeenten ontvangen extra middelen. € 118 miljoen in 2023 en € 102 miljoen in 2024, €95 miljoen in 2025 en € 73 miljoen in 2026. Versnelling isolatieprogramma Voor Nationaal Isolatieprogramma komt in 2023 en 2024 totaal € 300 miljoen extra beschikbaar
---	--	--